

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 693/2023-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JANÍČEK LEGAL s. r. o., Kominárska 2, 4, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresný súd Bratislava V) v konaní vedenom pod sp. zn. B5-57Csp/104/2019 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 57Csp/104/2019) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B5-57Csp/104/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV sa **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B5-57Csp/104/2019 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré jej **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 693/2023-17 z 19. decembra 2023 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom mestského súdu v konaní označenom v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal jej primerané finančné zadostučinenie vo výške 2 900 eur a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a vyžiadaného spisu mestského súdu vyplýva, že vo veci sťažovateľky ako žalobkyne proti žalovanému [REDAKOVANÉ] o zaplatenie 2 551,60 eur s prísl. pôvodne rozhodol Okresný súd Banská Bystrica platobným rozkazom sp. zn. 34 Up 368/2019 z 15. apríla 2019. Dňa 17. septembra 2019 sťažovateľku upovedomil o postúpení veci okresnému súdu, na ktorom bola vedená od 19. septembra 2019 pod sp. zn. 57Csp/104/2019. Po postúpení veci okresný súd doručoval žalobu, ako aj následné vzájomné vyjadrenia strán sporu, a to až do decembra 2020, keď v predmetnej veci došlo k zmene zákonného sudcu. K zmene sudcu došlo aj v decembri 2021. V spise okresného súdu sa nachádza pokyn sudcu z 20. apríla 2023 na predvolanie na pojednávanie na 19. september 2023, o jeho realizácii však obsah spisu nesvedčí. V zmysle § 18n ods. 2 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v platnom znení prešiel výkon súdnictva od 1. júna 2023 z Okresného súdu Bratislava V na Mestský súd Bratislava IV. Zákonný sudca sa zmenil aj v októbri 2023. Dňa 2. januára 2024 bol sudcom určený termín pojednávania na 7. marec 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Podľa sťažovateľky samotné doterajšie trvanie napadnutého konania (4 roky a 4 mesiace v čase podania ústavnej sťažnosti) možno v zmysle judikatúry ústavného súdu (II. ÚS 156/2021, III. ÚS 62/06 publikované v ZNaU č. 59/2006) hodnotiť ako neprimerane dlhé. Zároveň namieta absolútnu nečinnosť okresného súdu od 4. novembra 2020 (posledným úkonom bola jeho výzva z tohto dátumu) do podania ústavnej sťažnosti. V napadnutom konaní nebol ešte nariadený ani termín pojednávania. Prejednávanú vec sťažovateľka nepovažuje za právne ani fakticky zložitú a o vznik zbytočných prietahov sa nepričinila svojím správaním.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

4. Vo vyjadrení podpredsedu mestského súdu, ako aj zákonnej sudkyne dominuje argument o opakovanej zmene zákonného sudcu v napadnutom konaní a o promptnom postupe aktuálnej zákonnej sudkyne, ktorá po tom, čo 15. novembra 2023 fyzicky prevzala predmetný spis, oznámila zmenu zákonného sudcu stranám sporu a po uplynutí 7-dňovej lehoty na vznesenie námietky zaujatosti 4. januára 2023 nariadila pojednávanie na 7. marec 2024.

5. Sťažovateľka v replike poukázala na to, že vyjadrenie mestského súdu nijakým spôsobom nespochybnilo jej tvrdenia o neprimeranej celkovej dĺžke napadnutého konania o skutkovo a právne jednoduchej veci, o ktorú sa nijakým spôsobom nepričinila. Oznamuje, že zotrváva na výške požadovaného finančného zadostučinenia (s odkazom na judikatúru ústavného súdu) a že si uplatňuje trovy právneho zastúpenia za repliku vykonanú na výzvu ústavného súdu, ktorá je úkonom predpokladaným zákonom zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej

republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), a preto predstavuje účelný a odôvodnený výdavok na odmenu právneho zástupcu bez potreby skúmať, či takéto vyjadrenie strany prispelo k objasneniu veci, s odkazom na nálezy ústavného súdu, ktorým priznal náhradu trov právneho zastúpenia za podanie repliky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

8. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96, a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

9. Ústavný súd dáva do pozornosti, že aplikácia ním posudzovaných kritérií je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že súd bol celkovo nečinný a vo veci neuskutočnil žiadne úkony (I. ÚS 135/2023).

10. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne zložité. Právna ani skutková zložitost' veci pritom nevyplýva ani z vyjadrenia mestského súdu, ani z pripojeného spisu, ktorý obsahuje iba vzájomné vyjadrenia strán sporu, keďže v napadnutom konaní sa ešte neuskutočnilo ani prvé pojednávanie. V správaní sťažovateľky neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania.

11. Bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že okresný súd ku dňu podania ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní nevykonal žiadne súdne pojednávanie. K nariadeniu prvého termínu pojednávania na 7. marec 2024 pristúpil až po podaní ústavnej sťažnosti. Ide pritom o prvý úkon smerujúci k prejednaniu a rozhodnutiu sťažovateľkinej veci po tom, čo okresný súd v období od októbra 2019 do novembra 2020 zasielal vzájomné podania stranám sporu. Medzi 4. novembrom 2020 a 2. januárom 2024 sa aktivita súdu obmedzila na zaslanie oznámenia o zmene zákonného sudcu 30. apríla 2021 a 24. novembra 2023.

12. Ústavný súd nad rámec uvedeného považuje za vhodné pripomenúť, že ani už spomínané obdobie doručovania vzájomných vyjadrení strán sporu nemožno (s odkazom na § 167 CSP, ktorý

predpokladá doručovanie žaloby, vyjadrenia, repliky a dupliky) považovať za efektívne. Po tom, čo už Okresný súd Banská Bystrica zaslal odpor žalovaného na vyjadrenie sťažovateľke, okresný súd následne zasielal na vyjadrenie, resp. na vedomie ďalšie štyri vyjadrenia žalovaného a ďalšie štyri vyjadrenia sťažovateľky.

13. V súvislosti s obranou mestského súdu spočívajúcou v opakovaných zmenách zákonného sudcu v prejednávanej veci ústavný súd len pripomína, že množstvo vecí, personálne ani organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní. Ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, neposudzoval subjektívnu zodpovednosť za priet'ahy v danom spore, ale postup súdu, a teda nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou), alebo postupom konkrétneho sudcu. V širšom kontexte ústavný súd konštatuje uhol pohľadu Európskeho súdu pre ľudské práva vychádzajúci z toho, že je úlohou zmluvných štátov nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Ani opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát nezaväzujú jeho povinnosť týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (Lechner a Hess proti Rakúsku z 23. 4. 1987) (porov. IV. ÚS 574/2023).

14. V konklúzii predneseného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné priet'ahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v ňom bez zbytočných priet'ahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

15. Sťažovateľka sa v ústavnej sťažnosti domáha, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 900 eur. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie, majúc pritom na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

16. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia priznaného sťažovateľke ústavný súd prihliadal primárne na celkovú dĺžku napadnutého konania vedeného pred mestským, resp. okresným súdom (od septembra 2019) v trvaní viac ako 4 rokov (2 000 eur). V prejednávanej veci zároveň nevzhlíadal žiadnu okolnosť, ktorá by zakladala dôvod na zníženie tejto sumy. Vzhľadom na uvedené rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 2 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovelo (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

17. Ústavný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 530,86 eur (bod 4 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty, t. j. o sumu 88,48 eur.

18. Vo vzťahu k sťažovateľkou prezentovaným nálezom ústavného súdu svedčiacim o priznávaní náhrady trov právneho zastúpenia za repliku ústavný súd uvádza, že z recentnej rozhodovacej činnosti všetkých jeho senátov (napr. I. ÚS 625/2023, II. ÚS 463/2023, III. ÚS 283/2023, IV. ÚS 580/2023) vyplýva postup zohľadňujúci, či replika obsahuje nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré ústavnému súde neboli známe. V okolnostiach prejednáwanej veci ústavný súd repliku sťažovateľky nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň sťažovateľke náhradu trov nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu). Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah ods. 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (I. ÚS 360/2023, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu